

Sygn. akt III AUa 760/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 listopada 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Elżbieta Czaja (spr.)
Sędziowie:	SA Barbara Hejwowska SO del. do SA Zofia Kubalska
Protokolant: protokolant sądowy Kinga Panasiuk-Garbacz	

po rozpoznaniu w dniu 19 listopada 2015 r. w Lublinie

sprawy K. F.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 9 czerwca 2015 r. sygn. akt VII U 4165/12

oddala apelację.

Barbara Hejwowska Elżbieta Czaja Zofia Kubalska

Sygn. akt III AUa 760/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 9 listopada 2012 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. odmówił K. F. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. W uzasadnieniu zaskarżonej decyzji wskazano, iż Komisja Lekarska ZUS nie uznała ubezpieczonego za niezdolnego do pracy.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył K. F. wnosząc o jej zmianę poprzez przyznanie na jego rzecz prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Swoje żądanie motywował złym stanem zdrowia.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z dnia 9 czerwca 2015 roku Sąd Okręgowy w Lublinie zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił K. F. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od 22 października 2012 roku do 31 sierpnia 2015 roku.

Podstawą wyroku były następujące ustalenia:

K. F. urodzony (...) o wykształceniu technicznym mechanik, zatrudniony na stanowisku: mechanik napraw pojazdów samochodowych, magazynier, pomoc palacza, maszynista urządzeń grzewczych, dozorca, ostatnio prowadził działalność gospodarczą w zakresie usług budowlanych. Przebywał na zasiłku chorobowym od dnia 23.04.2012 roku do dnia 21.10.2012 roku.

Wnioskiem z dnia 21 września 2012 roku K. F. zwrócił się do organ rentowego o ustalenie prawa do renty. Organ rentowy uwzględnił wnioskodawcy 29 lat 5, miesięcy i 12 dni okresów składkowych oraz 2 lata, miesiąc i 12 dni okresów nieskładkowych. W okresie od dnia 21.09.2002 roku do dnia 21.09.2012 roku skarżący udowodnił 9 lat, 8 miesięcy i 26 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 8 lat, 11 miesięcy i 20 dni okresów składkowych i 9 miesięcy, 6 dni okresów nieskładkowych.

Lekarz Orzecznik ZUS rozpoznając u wnioskodawcy niewydolność dynamiczną kręgosłupa i niewydolność dynamiczną łokcia prawego z utrwalonym przykurczem pod dawnym urazie, nadciśnienie tętnicze orzekł 5 miesięcy świadczenia.

Po zgłoszeniu zarzutu wadliwości orzeczenia przez Głównego Lekarza Orzecznika, Komisja Lekarska orzeczeniem z dnia 31 października 2012 roku nie uznała badanego za niezdolnego do pracy.

Ustalenie faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy wymagało posiadania wiadomości specjalnych zatem Sąd dopuścił dowód z opinii biegłych lekarzy sądowych: ortopedy, neurologa. Biegli w opinii z dnia 23 stycznia 2013 roku rozpoznali u K. F.:

- pourazowe zniekształcenie i ograniczenie ruchomości prawego łokcia, z objawami częściowego uszkodzenia nerwu Łokciowego;
- pourazowe usztywnienie stawu międzypaliczkowego bliższego palca IV prawej ręki;
- wygojony kikut palca II i palca III lewej ręki;
- zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa lędźwiowo-krzyżowego i uznali badanego za częściowo niezdolnego do pracy od dnia 22.10.2012 roku do dnia 31.01.2014 roku.

Do opinii złożył zastrzeżenia organ rentowy wnosząc o dopuszczenie dowodu z innego zespołu biegłych. Podniósł, iż niesprawność ruchowa stawu łokciowego nie przeszkadzały wnioskodawcy w wykonywaniu pracy zarobkowej do 2010 roku i założenia działalności gospodarczej, a opinie nie uwzględniają poziomu kwalifikacji skarżącego.

Po dołączeniu przez ubezpieczonego dodatkowej dokumentacji Sąd dopuścił dowód z opinii uzupełniającej biegłych neurologa i ortopedy oraz opinii biegłych specjalistów kardiologa i laryngologa.

Biegli specjaliści kardiolog dr A. M. i laryngolog dr M. N., po rozpoznaniu u K. F. nadciśnienia tętniczego II, choroby wieńcowej stabilnej, polipa nosa, skrzywienie przegrody nosa, szumów usznych, niedosłuchu obu uszu bez zaburzeń błędnikowych – uznały badanego za zdolnego do pracy.

Natomiast specjalistka neurolog dr B. A. i biegły sądowy z ortopedii i traumatologii dr M. G. w uzupełnieniu opinii z dnia 31 stycznia 2014 roku po przeanalizowaniu dodatkowej, opisanej dokumentacji podnieśli, iż zmiany na poziomie łokcia wnioskodawcy mają utrwalony (tj. nie ulegną zmniejszeniu), ale i postępujący charakter.

W dzieciństwie wnioskodawca doznał złamania prawego łokcia. Pomimo leczenia operacyjnego złamanie to uległo wygojeniu ze zniekształceniem i ograniczeniem ruchomości łokcia. W miarę upływu kolejnych lat dołączyły się zmiany zwyrodnieniowe prawego łokcia, ściśle związane z przebyłym urazem i zmienioną patologicznie konfiguracją stawu. Jak wiadomo, zmiany tego typu mają postępujący charakter. Powodują postępujące pogorszenie ruchomości i sprawności chorego stawu. Wskazali, iż sytuację taką można stwierdzić u wnioskodawcy. W czasie badania przeprowadzonego podczas leczenia sanatoryjnego wnioskodawcy w P. (w dniach 28.01-20.02.2010 roku) obserwowano lepszą ruchomość prawego łokcia (między innymi zgięcie do 110°), niż obecnie (zgięcie do 95°). Dodatkowo dołączyły się objawy częściowego uszkodzenia prawego nerwu łokciowego.

Biorąc powyższe pod uwagę, biegli podnieśli, iż sprawność prawej kończyny górnej jest obecnie gorsza niż kilka, czy kilkanaście lat temu. Poza ograniczeniem sprawności prawego łokcia i prawej ręki, biegli stwierdzają u wnioskodawcy pourazowe zmiany dotyczące palca II i III lewej ręki oraz zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa lędźwiowo-krzyżowego, z ograniczeniem wydolności ruchowej. Wszystkie schorzenia, oceniane łącznie ograniczają sprawność wnioskodawcy. Czynią go niezdolnym do wykonywania prac fizycznych związanych z zatrudnieniem w ostatnich latach (maszynista urzędów grzewczych, pracownik budownictwa, itp.). Uzasadniają częściową niezdolność do pracy.

Biegli w kolejnej opinii uzupełniającej z dnia 8 kwietnia 2015 roku wskazali, iż analiza stanu zdrowia wnioskodawcy, przeprowadzona przez biegłych, uwzględniająca dokumentację medyczną z wcześniejszego okresu i wyniki badania przeprowadzonego przez biegłych, pozwala na stwierdzenie, iż sprawność prawej kończyny górnej uległa pogorszeniu w okresie ostatnich lat. Zmniejszona sprawność prawej kończyny górnej spowodowana jest nie tylko ograniczeniem ruchomości łokcia ale i zmianami zniekształcająco-zwyrodnieniowymi łokcia oraz uszkodzeniem nerwu łokciowego. Ocena stanu zdrowia wnioskodawcy i jego zdolności do pracy wymaga uwzględnienia wszystkich schorzeń i ich łącznego wpływu na możliwość wykonywania zatrudnienia. Poza ograniczeniem sprawności prawego łokcia i prawej ręki, biegli stwierdzili u wnioskodawcy pourazowe zmiany dotyczące palca II i III lewej ręki oraz zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa lędźwiowo-krzyżowego, z ograniczeniem wydolności ruchowej. Wszystkie te schorzenia ocenione łącznie, ograniczają sprawność wnioskodawcy.

Biegli wskazali, iż schorzenia narządów ruchu mają u wnioskodawcy postępujący charakter. Dlatego też biegli uznają ze znacznym prawdopodobieństwem, graniczącym z pewnością, iż po dniu 31.01.2014 roku istniała nadal częściowa niezdolność do pracy i trwa w dalszym ciągu do 31.08.2015 roku (k.64, 65).

Rozstrzygając w sprawie Sąd oparł się na opinii biegłych sądowych lekarzy. Biegli przebadali wnioskodawcę, wnikliwie przeanalizowali jego dokumentację medyczną i szczegółowo omówili wpływ zdiagnozowanych u niego schorzeń na zdolność do pracy przy uwzględnieniu dotychczasowego doświadczenia i posiadanych kwalifikacji. Z powodu wyłącznie schorzeń laryngologicznych i kardiologicznych wnioskodawca jest zdolny do pracy, jednakże schorzenia narządu ruchu mają u skarżącego postępujący charakter, a sprawność prawej kończyny górnej uległa pogorszeniu w okresie ostatnich lat. Biegli stanowczo stwierdzili, że stan zawansowania schorzeń narządu ruchu jest przeciwskazaniem do wykonywania zatrudnienia na stanowisku ostatnio zajmowanym i wykonywanym oraz, że niezdolność trwa od ustania pracy do nadal. W ten sposób biegli odnieśli się do wszystkich zagadnień wymagających wiedzy specjalistycznej wskazanych przez Sąd. Wnioski zawarte w treści opinii zostały wystarczająco i w sposób przekonujący uzasadnione. Z tych względów Sąd uznał, że opinii te przedstawiają wystarczające wiadomości specjalne niezbędne do merytorycznego rozstrzygnięcia.

Nie zasługiwały na uwzględnienie zastrzeżenia organu rentowego wnoszone pod adresem opinii. W ocenie Sądu zarzuty ZUS ograniczają się do polemizowania z prawidłowymi ustaleniami biegłych. Sąd podkreślił, że przedmiotem postępowania sądowego w sprawie niniejszej było ustalenie, czy wnioskodawca jest niezdolny do pracy, w jakim stopniu i w jakim okresie. Stanowisko Komisji Lekarskiej ZUS nie jest dla sądu wiążące, wręcz przeciwnie w sądowym postępowaniu o ustalenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy musi zostać zweryfikowane, na podstawie opinii biegłych lekarzy specjalistów. Przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe pozwoliło ustalić,

że zmiany pourazowe oraz zmiany zwyrodnieniowe prawego łokcia powodujące postępujące pogorszenie ruchomości i sprawności stawu w znacznym stopniu wykonywania pracy zgodnej z doświadczeniem skarżącego.

Nie można zgodzić się z zastrzeżeniem organu rentowego, iż stopień naruszenia sprawności organizmu w kontekście świadczonej pracy zawodowej budzi wątpliwości. Z przeprowadzonego postępowania wynika, iż biegli ocenili możliwość wykonywania przez wnioskodawcę zatrudnienia w odniesieniu do jego rzeczywistych kwalifikacji – pracownik budownictwa, maszynista urządzeń grzewczych, mechanik samochodowy. W ocenie biegłych zmniejszona sprawność kręgosłupa i kończyn górnych w znacznym stopniu ogranicza możliwość wykonywania przez wnioskodawcę tego typu zatrudnienia. Natomiast wykonywanie pracy na stanowisku dozorca nie było omówione przez biegłego, gdyż tego typu praca nie wymaga specjalnych kwalifikacji, a ponadto jak wynika z wyjaśnień wnioskodawcy, popartych dokumentacją z akt osobowych praca ta była wykonywana okazjonalnie w okresach zastępstw.

Zastrzeżenia organu rentowego odnośnie sposobu leczenia wnioskodawcy nie mogą także podważyć opinii biegłych.

Tym samym w ocenie Sądu wnioski o dopuszczenie dowodu z nowej opinii biegłego ortopedy i specjalisty medycyny pracy zmierzały wyłącznie do zbędnego przedłużenia postępowania sądowego w sytuacji, gdy wszelkie sporne okoliczności zostały w sposób wystarczający wyjaśnione.

Sąd uznał, że odwołanie K. F. jest zasadne.

Zgodnie z art. 57 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 roku, Nr 153, poz.1227 ze zm.) renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który spełni łącznie następujące warunki:

1. jest niezdolny do pracy;
2. ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy;
3. niezdolność do pracy powstała w czasie zatrudnienia lub w okresie równorzędnym z okresem zatrudnienia albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

Pojęcie niezdolności do pracy zdefiniowane zostało w art. 12 cytowanej ustawy, który to przepis stanowi, iż niezdolną do pracy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy. Częściowo niezdolną do pracy jest natomiast osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji. Zgodnie z art. 13 ust. 2 i 3 ustawy niezdolność do pracy orzeka się na okres nie dłuższy niż 5 lat, bądź na okres dłuższy niż 5 lat, jeżeli według wiedzy medycznej nie ma rokowań odzyskania zdolności do pracy przed upływem tego okresu.

Sąd ustalił na podstawie opinii biegłych, że skarżący w znacznym stopniu utracił zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji. Schorzenia narządu ruchu ograniczają mu możliwość wykonywania pracy maszynisty urządzeń grzewczych, pracownika budownictwa. Wnioskodawca posiada wymagany okres składkowy i nieskładkowy, a jego niezdolność do pracy powstała w ciągu 18 miesięcy od ustania prawa do zasiłku chorobowego.

Osobie, która spełniła warunki określone w art. 57 powołanej ustawy, przysługuje:

1. renta stała - jeżeli niezdolność do pracy jest trwała,
2. renta okresowa - jeżeli niezdolność do pracy jest okresowa (art. 59 ust. 1 ustawy).

Kierując się wynikami postępowania dowodowego przeprowadzonego w sprawie oraz treścią cytowanych przepisów Sąd Okręgowy ustalił K. F. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres wskazany przez biegłych w opinii.

Z tych względów Sąd Okręgowy na podstawie powołanych przepisów oraz artykułu 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

Od tego wyroku apelację wniósł organ rentowy – Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. zaskarżając wyrok w całości. Wyrokowi zarzucał naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 57 ust. 1 p. 1 w zw. z art.12 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, oraz naruszenie prawa procesowego tj. art.233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów.

Wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania Sąd Apelacyjny ustalił, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Apelacja nie jest zasadna. Ustalenia Sądu I instancji i wyprowadzone na ich podstawie wnioski Sąd Apelacyjny w pełni podziela i przyjmuje za własne. Sprawia to, że nie zachodzi potrzeba powtarzania ustaleń faktycznych oraz dokonanej w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku interpretacji przepisów prawa mających zastosowanie w sprawie niniejszej.

Z prawidłowych ustaleń dokonanych przez Sąd Okręgowy, wynika, że wnioskodawca spełnia warunki wymagane do nabycia prawa do renty – został uznany za osobę niezdolną do pracy, niezdolność ta powstała w okresie podlegania ubezpieczeniu społecznemu oraz w ostatnim dziesięcioleciu przed powstaniem niezdolności do pracy, wykazał wymagany okres składkowy i nieskładkowy. Organ rentowy w apelacji kwestionuje ocenę stanu zdrowia wnioskodawcy oraz uznanie go za osobę niezdolną do pracy.

Z opinii biegłych sądowych lekarzy odpowiednich specjalności powołanych przez Sąd Okręgowy (neurologa i ortopedy) wynika, że przy ocenie stanu zdrowia wnioskodawcy i uznaniu, że stwierdzone u niego schorzenia naruszają funkcjonowanie organizmu w stopniu sprowadzającym niezdolność do pracy, biegli oparli się na dokumentacji medycznej z dotychczasowego leczenia, wynikach badania oraz przeanalizowali aktualne wyniki badań wnioskodawcy. Sąd Okręgowy, dokonując oceny prawidłowości wydanej opinii uznał ją za miarodajny dowód, a stanowisko należycie uzasadnił, wbrew zarzutom apelacji nie przekroczył granic swobodnej oceny dowodów zakreślonych w przepisie art.233 § 1 KPC. Biegli w sposób stanowczy i pewny wypowiedzieli się co do stanu zdrowia wnioskodawcy i ograniczeniu zdolności do pracy, opinie biegłych neurologa i ortopedy były dwukrotnie uzupełniane, a biegli w opiniach uzupełniających odnieśli się do zastrzeżeń organu rentowego. Okoliczność, że biegli kardiolog i laryngolog nie uznali wnioskodawcę za niezdolnego do pracy nie podważa w żadnym opinii biegłych neurologa i ortopedy, bowiem biegli oceniali stan zdrowia wnioskodawcy w zakresie swoich specjalności. To przecież schorzenia z zakresu narządów ruchu stały się podstawą do uznania wnioskodawcy za osobę częściowo niezdolną do pracy.

Ocena wartości opinii dokonana przez Sąd w świetle dokładnego uzasadnienia nie budzi wątpliwości.

W tym miejscu dodatkowo należy podnieść, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem zarówno Sądu Najwyższego, jak i sądów powszechnych, dopiero w wypadku oddalenia konkretnego wniosku dowodowego i zgłoszenia, w sposób odpowiadający prawu, a zatem z przedstawieniem odpowiedniej argumentacji prawnej zastrzeżenia w trybie art. 162 k.p.c., przy wpisaniu treści tegoż do protokołu rozprawy, możliwym byłoby postawienie w apelacji ewentualnego, skutecznego zarzutu niewyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy. Tylko bowiem poprzez tak sformułowany zarzut apelujący może kwestionować niezasadne w jego odczuciu oddalenie wniosku dowodowego, przeciwko któremu oponował i to w sposób pozwalający Sądowi na zmianę, w toczącym się już postępowaniu, a nie w przyszłym postępowaniu odwoławczym, swojego stanowiska co do dopuszczenia określonego dowodu na jednoznacznie określoną, istotną dla sprawy okoliczność (tak też SA w Katowicach w wyroku z 7 lutego 2013 r., V ACa 718/12; LEX nr 1286530). Celem regulacji z art. 162 k.p.c. bowiem jest pobudzenie inicjatywy stron w

doprowadzeniu do szybkiego usunięcia dostrzeżonych przez nie naruszeń przepisów postępowania i umożliwienie sądowi niezwłocznego naprawienia błędu. Cel taki byłby zatem trudny do osiągnięcia przy założeniu, że strona, która we właściwym czasie nie zgłosiła odpowiedniego zastrzeżenia, może powoływać się na rzekome uchybienia procesowe Sądu I instancji dopiero po raz pierwszy w środku zaskarżenia (tak też SN w wyroku z 6 grudnia 2012 r., III CSK 62/12; LEX nr 1293777).

Sąd Apelacyjny uznał, że ustalenia dokonane przez Sąd pierwszej instancji, są prawidłowe pod względem faktycznym. Wbrew zarzutom apelacji Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i ocenił materiał dowodowy zgodnie z zasadami proceduralnymi, nie przekraczając granic zakreślonych w art.233 § 1 KPC. Zarzuty organu rentowego podnoszone w apelacji są polemiką z opinią biegłych neurologa i ortopedy – fakt niezgadzenia się z wnioskami opinii nie stanowi wystarczającej podstawy do uznania, że wyrok został wydany z naruszeniem prawa. W tej sytuacji brak jest podstaw do kwestionowania zasadności stanowiska Sądu Okręgowego w przedmiocie oceny mocy dowodowej opinii biegłych specjalistów.

Sąd Apelacyjny nie stwierdza naruszenia przepisów art.12 i 13 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zgodnie z brzmieniem art.12 ust.3 powołanej ustawy częściowo niezdolną do pracy w rozumieniu ustawy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji. Z uzasadnienia opinii wynika jednoznacznie, że biegli wzięli pod uwagę wszystkie kryteria uwzględniane przy ocenie stopnia i trwałości niezdolności do pracy oraz rokowania co do odzyskania zdolności do pracy ustalając, że wnioskodawca jest niezdolny do pracy, a stwierdzona częściowa niezdolność do pracy ma charakter okresowy. Skoro biegli uznali wnioskodawcę za niezdolnego do pracy, to słusznie Sąd Okręgowy orzekł, że odwołanie jest za zasadne i na mocy art.57 ust.1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ustalił prawo do renty.

Z tych względów i na mocy powołanych powyżej przepisów oraz na podstawie art.385 KPC Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji.